

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Απάντηση σελ. 77 σχολικού βιβλίου: Μέσα στην Εθνοσυνέλευση του 1862 – 1864 σχηματίστηκε η πολιτική παράταξη των Εκλεκτικών που είχε μικρότερη απήχηση. «Οι Εκλεκτικοί ...κυβερνήσεις».

β. Απάντηση σελ. 86 σχολικού βιβλίου: «Το 1909 συντελείται... τις επιδιώξεις του».

Προαιρετικά: σελ. 219 σχολικού βιβλίου: « Λίγους μήνες μετά ... Σεπτέμβριος 1910)».

γ. Απάντηση σελ. 152 σχολικού βιβλίου: « Με βάση το άρθρο 11 ... ανταλλάξιμων».

Προαιρετικά: σελ. 160 σχολικού βιβλίου: «Το έργο της εκτίμησης της αξίας ... Γραφεία Ανταλλαγής Πληθυσμών».

Προαιρετικά: σελ. 146 σχολικού βιβλίου: «Περίπου 200.000 Έλληνες παρέμεναν ... Μικτής Επιτροπής».

ΘΕΜΑ Α2

α. 2

β. 6

γ. 1

δ. 5

ε. 4

ΘΕΜΑ Β1

α. Απάντηση σελ. 82 σχολικού βιβλίου: «Στη δεκαετία του 1880 ... κάθε κοινωνικής ομάδας».

β. Απάντηση σελ. 82 σχολικού βιβλίου «Για την επιλογή των υποψηφίων ... σχέσεις και εξυπηρετήσεις» και σελ. 84 « Οι υποψήφιοι βουλευτές ... κατώτερα στρώματα».

ΘΕΜΑ Β2

α. Απάντηση σελ. 154 σχολικού βιβλίου: «Η ΕΑΠ διέκρινε ... εργατικού προλεταριάτου».

β. Απάντηση σελ. 154 σχολικού βιβλίου: «Εξάλλου δόθηκε προτεραιότητα ... παραμεθόριες περιοχές».

Προαιρετικά: σελ. 153 σχολικού βιβλίου: « Υπήρξε μέριμνα ... Έδεσσα και αλλού».

Προαιρετικά: σελ. 166 σχολικού βιβλίου: « Η κυριότερη όμως μεταβολή ... στον εθνικό κορμό».

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α. Σχολικό βιβλίο σελ. 217: « Δύο μεγάλα εσωτερικά γεγονότα ... Κυβέρνηση της Κρήτης».

Πηγή α: Ο Βενιζέλος με την συγκεκριμένη επιστολή – προκήρυξη στις 22/09/1908 καλεί σε πάνδημη συγκέντρωση στα Χανιά προκειμένου οι Κρητικοί να διαδηλώσουν έμπρακτα και ειρηνικά τη θέληση τους για ένωση με τη μητέρα – πατρίδα. Όλα αυτά μετά την ανακήρυξη του βουλγαρικού βασιλείου (« Χειρόγραφο ... η ένωσης»).

Πηγή β: Η Κυβέρνηση της Κρήτης με Διάγγελμα ενημερώνει τους πολίτες του νησιού για την ανάγκη άμεσης κήρυξης της

ένωσης με την Ελλάδα, καθώς μετά τις μονομερείς ενέργειες της Αυστροουγγαρίας και της Βουλγαρίας, ήρθαν και τα τελευταία εμπόδια που δεν επέτρεπαν στις «Προστάτιδες Δυνάμεις» να βοηθήσουν τον Κρητικό λαό («Διάγγελμα ... την Αυστροουγγαρίαν»). Τονίζεται, επίσης, η ανάγκη «υπεύθυνης» δράσης και προστασίας των μουσουλμάνων του νησιού (τους οποίους αποκαλεί συμπατριώτες), όπως και της δημόσιας τάξης γενικότερα («Εναπόκειται ... μουσουλμάνων»). Κλείνοντας υπογραμμίζεται η κρισιμότητα της κατάστασης και η ανάγκη παλλαϊκής συμμετοχής («Έχομεν ακραδάντου ... τούτου»).

Πηγή γ: Δύο μέρες μετά την προκήρυξη του Βενιζέλου εκδίδεται το επίσημο Ψήφισμα της Κυβερνήσεως της Κρήτης (24/9/1908) με το οποίο δηλώνεται η ταύτιση των κυβερνόντων με τη λαϊκή βούληση και ανακηρύσσεται η ανεξαρτησία του νησιού και η ένωση του με το ελληνικό βασίλειο. Παράλληλα, οι τοπικές αρχές διατάσσονται να εξακολουθήσουν να λειτουργούν όπως και πριν την έκδοση του Ψηφίσματος («Το Ενωτικό ... Σεπτεμβρίου 1908»).

β. Σχολικό βιβλίο σελ. 218 «Παρά τις έντονες αντιδράσεις ... απέκοψε τον ιστό της».

Πηγή δ: Το τέταρτο παράθεμα αναφέρεται στην επαμφοτερίζουσα στάση των τεσσάρων Μεγάλων Δυνάμεων, οι οποίες τόνιζαν προς κάθε κατεύθυνση πως αυτό που τώρα προέχει είναι η ασφάλεια του μουσουλμανικού στοιχείου, η οποία αν εξασφαλιστεί θα βοηθήσει τις προστάτιδες Δυνάμεις να πείσουν την Οθωμανική Αυτοκρατορία να υποχωρήσει («Η αντίδραση ... πληθυσμού»).

Από την άλλη, η κυβέρνηση των Νεότουρκων στην Κωνσταντινούπολη μετά τις ήττες που είχε δεχθεί από τις «αυθαίρετες» κινήσεις των Βουλγάρων και Αυστριακών προσπαθούσε με κάθε τρόπο να κερδίσει τις εντυπώσεις, κάνοντας ό,τι περνούσε από το χέρι της προκειμένου οι διαπραγματεύσεις να είναι ατελέσφορες ώστε να ακυρωθεί

στην πράξη κάθε πιθανότητα ένωσης Κρήτης και Ελλάδας. Η κωλυσιεργία των Τούρκων αν και οδήγησε τις ευρωπαϊκές δυνάμεις σε υπαναχώρηση απ' τις αρχικές τους διαθέσεις για «γρήγορη» λύση του ζητήματος, δεν τις απέτρεψε ωστόσο απ' τη δέσμευσή τους να αποσύρουν τα στρατεύματά τους απ' το νησί, κάτι που ρητά διαβεβαίωσαν στις 30 Ιουνίου του 1909 και τελικά έκαναν πράξη στις 24 Ιουλίου 1909. Τονίζοντας, όμως, με κάθε τρόπο την προσήλωσή τους στην ανάγκη προστασίας των μουσουλμάνων του νησιού, της δημόσιας τάξης γενικότερα, αλλά και των «δικαιωμάτων» του Οθωμανού ηγέτη («Οι Νεότουρκοι ... δικαιώματα του σουλτάνου»).

ΘΕΜΑ Δ1

α. Σχολικό βιβλίο: σελ. 20, «Ακολούθησαν δύσκολα... ναυτικών υποθέσεων.»

Πηγή α: Παρότι το πλήγμα που υπέστη ο ελληνικός στόλος κατά τα χρόνια της Επανάστασης είναι αδιαμφισβήτητο, ένα αξιοσημείωτο τμήμα του επιβίωσε («Στη διάρκεια... πυρήνας περισώθηκε.»)

Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα της Ύδρας και των Σπετσών οι οποίες, αν και είχαν απολέσει το 78% και το 50% του ναυτικού τους δυναμικού αντίστοιχα, εξακολουθούσαν να δίνουν δυναμικό παρόν στη ναυτιλία . Πιο συγκεκριμένα, η Ύδρα αριθμούσε 100 πλοία συνολικής χωρητικότητας 10.240 τόνων, ενώ οι Σπέτσες 50 πλοία συνολικής χωρητικότητας 10.324 τόνων («Αν και... και πάνω.») . Η πληροφορία αυτή διανθίζεται και από τον παρατιθέμενο πίνακα, ο οποίος παρουσιάζει την εξέλιξη των ελληνικών ναυτικών κέντρων από το 1840 έως το 1870. Αναλυτικότερα, η Ύδρα επιτυγχάνει σε αυτό το διάστημα την αύξηση του δυναμικού της σε 119 από 24 ιστιοφόρα, ενώ παράλληλα στις Σπέτσες σημειώνεται εξίσου μεγάλη άνοδος, καθώς τα 26 ιστιοφόρα του 1840 γίνονται 211 το 1870.

Μάλιστα, όταν επήλθε ειρήνευση στη χώρα, σημειώθηκε μία κίνηση ίδρυσης ναυπηγείων, τα οποία και αναδείχθηκαν σε

μοχλό ανάπτυξης της εγχώριας βιομηχανίας («Με την... νεοσύστατου κράτους.»)

Πηγή β: Παράδειγμα ναυτιλιακής άνθησης συνιστά και το Γαλαξίδι στη Δυτική Ελλάδα, το οποίο σε διάστημα 30 περίπου ετών (1840-1870) αυξάνει κατά 5 φορές το στόλο του («Σε κύριο... στόλο του.») Τα δεδομένα του πίνακα λειτουργούν ενισχυτικά καθώς για το Γαλαξίδι καταγράφεται μία ιδιαίτερα ανοδική πορεία, καθώς τα 64 ιστιοφόρα του 1840 γίνονται 319 ως το 1870.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι έφτασε να ανταγωνίζεται ίσως το μεγαλύτερο ως τότε ναυτικό κέντρο, εκείνο της Σύρου και συνετέλεσε τα μέγιστα στο θετικό πρόσημο της οικονομίας της Δυτικής Ελλάδας σε ό,τι αφορά τα ιστιοφόρα («Το 1870... εκμετάλλευση ιστιοφόρων»)

Ακόμη ένα ναυτικό κέντρο με ανιούσα πορεία είναι εκείνο του Πειραιά, το οποίο όπως μας πληροφορεί ο πίνακας έχει εκκίνηση το 1840 σχεδόν από το μηδέν και καταφέρνει μέσα σε 30 χρόνια να έχει στην κατοχή του 49 ιστιοφόρα.

β. Σχολικό βιβλίο : Σελ. 20-21, «Στο ελληνικό... στην Αίγυπτο.»

Πηγή α: Πράγματι η Σύρος, με δεύτερο τον Πειραιά, διεκδίκησαν την πρωτοκαθεδρία στην ελληνική ναυτιλία με έντονες ναυπηγικές δραστηριότητες. Στη Σύρο μόνο κατασκευάστηκαν μέσα σε 7 περίπου χρόνια (1827-1834) 260 πλοία («Μετά την... 260 πλοία.»)

Διαφωτιστικά είναι και τα στοιχεία του πίνακα ο οποίος όπως έχει προαναφερθεί καλύπτει μεγαλύτερη χρονική περίοδο. Η Σύρος παρουσιάζει εξαιρετική πρόοδο, καθώς τα 26 ιστιοφόρα της του 1840 αγγίζουν τα 700 το 1870.

Την ανιούσα πορεία του Πειραιά, επιβεβαιώνει ο πίνακας που καταγράφει για το εν λόγω κέντρο ότι έχει εκκίνηση το 1840 σχεδόν από το μηδέν και καταφέρνει μέσα σε 30 χρόνια να έχει στην κατοχή του 49 ιστιοφόρα.

Πηγή γ: Κομβικό ρόλο στην άνθηση της Σύρου διαδραμάτισε το διαμετακομιστικό εμπόριο, ενώ την πρωτοκαθεδρία κατείχαν σαφώς οι εισαγωγές σε σχέση με τις εξαγωγές («Το διαμετακομιστικό... συριανούς εμπόρους.»)

Ο ρόλος της Σύρου ήταν ουσιαστικά αυτός του μεσάζοντα και του συνδετικού εμπορικού κρίκου μεταξύ Δύσης και Ανατολής, αλλά και του προμηθευτή με εξωτερικά προϊόντα της ελληνικής αγοράς («Στην ουσία... ελληνική ενδοχώρα.»)

Βασικός ενισχυτικός παράγοντας στη διαμόρφωση της συριανής οικονομίας ήταν οι ναυπηγικές δραστηριότητες, τις οποίες έλεγχαν τόσο Χιώτες όσο και Ψαριανοί («Το ναυπηγείο... χίων ναυπηγών.»)

Πολύτιμη ήταν και η συμβολή του εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού που ανερχόταν σε 1.000, κάτι περισσότερο από το 1/7 του ενεργού οικονομικά πληθυσμού του νησιού (συνολικός πληθυσμός το 1850: 7.650). Αυτό καταμαρτυρά και το βαρυσήμαντο ρόλο της ναυτιλίας εν γένει για την οικονομική σταθεροποίηση και ανάπτυξη της Σύρου («Στο πλευρό... στη Σύρο.»)